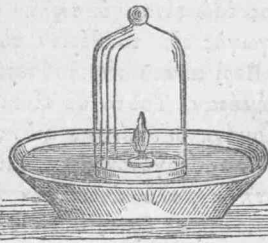

τὸν ἀτμὸν τοῦ κηροῦ ἢ ἀλείμματος καὶ ἐλευθερώνει τὰ μέρη τοῦ ἀνθρακος. Αὐτὰ δὲ ἀνάπτονται τότε καθὼς τὰ συνιστῶντα τὸ τεμάχιον τοῦτο τοῦ ξυλάνθρακος, καὶ ὑφθύνονται εἰς τὸν ἀέρα. Καίμενα ὅμως, ποτὲ ὑπὸ σχῆμα ἀνθρακος δὲν μακρύνονται ἀπὸ τοῦ κηρίου, ἀλλὰ ἀφινίζονται εἰς τὴν ἀτμοσφαῖραν, μεταβαλλόμενα εἰς ἀόρατόν τινα οὐσίαν, περὶ ἧς θὰ σᾶς εἰπῶ ἄλλοτε.

Δὲν σᾶς φαίνεται θαῦμα αὐτὴ ἡ μεταμόρφωσις; Δὲν ἀπορεῖτε νὰ βλέπετε τὸν μακρὸν καὶ βυπαρὸν αὐτὸν ἀνθρακα νὰ γίνεται τόσον λαμπρός; Ἴδου ἐν συνόψει τὸ πρᾶγμα. Πᾶσα λαμπρὰ φλῆξ περιέχει στερεὰ μέρη. Τὸ ζωηρὸν φῶς μᾶς δίδεται ὑπὸ παντὸς σώματος τὸ ὁποῖον παράγει τὰ στερεὰ μέρη εἴτε ἐν ᾧ καίεται, ὡς τὸ κηρίον, εἴτε εὐθὺς μετὰ ταῦτα, ὡς εἶδομεν εἰς τὸ πείραμα τῆς πυρίτιδος καὶ τῶν σιδηρορῥίνισμάτων.

Ἄς σᾶς δώσω καὶ ἄλλα τινὰ παραδείγματα. Ἴδου τεμάχιον φωσφόρου. Ἡ φλῆξ τὴν ὁποῖαν παράγει εἶναι λαμπρὰ. Ἐκ τούτου λοιπὸν πρέπει νὰ συμπεράνομεν ἐκ τῶν προτέρων ὅτι ὁ φωσφόρος, εἴτε ὅταν καίηται, εἴτε ἀμέσως μετὰ ταῦτα, παράγει στερεὰ μέρη. Ἀνάπτω τὸν φωσφόρον μου, καὶ τὸν καλύπτω διὰ υαλίνου κώδωνος, διὰ νὰ μὴ μὲ διαφύγη καὶ τὸ μέρους. Τί εἶναι λοιπὸν ὅλος οὗτος ὁ καπνός; Ὁ καπνός εἶναι αὐτὰ τὰ στερεὰ μέρη, τὰ παραγόμενα ὑπὸ τῆς καύσεως τοῦ φωσφόρου. Ἴδου δύο ἄλλαι οὐσίαι, χλωρικὸν ἄλας ποτάσεως, καὶ ἔνθειον στίμμι. Θὰ τὰς ἀναμίξω ὀλίγον, καὶ θὰ καύσωσι

Σχ. 19.

κατὰ διαφόρους τρόπους. Ἄς τὰς ἐγγίσω μεν πρῶτον διὰ μιᾶς σαγόνος θεϊκοῦ ὀξέος, διὰ νὰ σᾶς

δώσω καὶ ἐν παραδείγμα χημικῆς ἐνεργείας, καὶ εὐθὺς ἂν ἀνάψωσι. (Ὁ καθηγητὴς ἀνάπτει τὸ μίγμα καθ' ὃν τρόπον εἶπε.) Ἴδέτε μόνον, καὶ θὰ ἐννοήσητε ἂν ἡ καύσις παράγει ἢ ὄχι στερεὰ μέρη. Σᾶς εἶπα τοὺς λόγους δι' ὧν ἠμπορεῖτε νὰ κρίνητε τί συμβαίνει καὶ εἰς τὴν περίστασιν ταύτην. Ἠξέστε ὅτι ἡ λαμπρὰ αὕτη φλῆξ εἶναι τὰ στερεὰ μέρη τὰ μεταβαίνοντα εἰς τὸν ἀέρα.

Ὁ προπαρασκευαστής μου ἠτοίμασεν ἐκεῖ εἰς τὴν ἐστίαν τοῦ ἐν θερμότητα χωνευτήριον. Ἄν ρίψω εἰς αὐτὸ ὀλίγα ρινίσματα ψευδαργύρου, θὰ δώσωσι φλόγα ὡς τὴν τῆς πυρίτιδος. Σᾶς δεικνύω αὐτὸ τὸ πείραμα, διότι εὐκόλον σᾶς εἶναι νὰ τὸ ἐπαναλάβητε οἱ ἴδιοι. Παρατηρήσατε τί ἀποτέλεσμα δίδει ἡ καύσις τούτου τοῦ ψευδαργύρου. Βλέπετε, καίει σχεδὸν ὅσον λαμπρῶς καὶ τὸ κηρίον. Ἀλλὰ τί εἶναι οὗτος ὁ καπνός, τί εἶ-

ναι ὅλαι αὐταὶ αἱ μικραὶ κλωσταὶ ὡς τρίχες, αἱ ὁποῖαι πετοῦν πρὸς σᾶς, ἀφ' οὗ σεῖς δὲν ἠμπορεῖτε νὰ ἔλθητε πρὸς αὐτάς; Καὶ εἰς τὸ χωνευτήριον μᾶς μένει πολλὴ ἐξ αὐτῆς τῆς τριχοειδοῦς ὕλης. Λαμβάνω ἐν τεμάχιον ψευδαργύρου πάλιν, διὰ νὰ σᾶς δείξω ἄλλο ἀπλοῦστερον πείραμα. Τὸ ἀποτέλεσμα θὰ εἶναι τὸ ἴδιον. Ἴδου ὁ ψευδαργύρος, ἴδου καὶ ἡ ἐστία. (Ὁ καθηγητὴς δεικνύει φλόγα ὑδρογόνου ἐκ σωλῆτος ἐξερχομένην.) Ἄς προσπαθήσωμεν νὰ καύσωμεν τὸ μέταλλον. Ἴδου ἀνάπτει. Ἴδου ἡ καύσις, καὶ ἴδου ὅτι παράγει οὐσίαν λευκὴν. Οὕτως, ἂν παραβάλω τὴν φλόγα τοῦ ὑδρογόνου πρὸς κηρίον, καὶ σᾶς δείξω οὐσίαν ὡς τὸν ψευδαργύρον καίουσαν εἰς τὴν φλόγα, θὰ ἐννοήσητε ὅτι ἡ οὐσία αὐτὴ καίει μόνον ἐν ὄσῳ ἐπενεργεῖ ἐπ' αὐτῆς ἡ θερμότης, ἐν ὄσῳ εἶναι θερμὴ. Τώρα λαμβάνω φλόγα ὑδρογόνου, καὶ προσθέτω εἰς αὐτὴν τὴν λευκὴν ταύτην οὐσίαν διὰ τοῦ ψευδαργύρου. Ἴδέτε πόσον ἡ οὐσία αὕτη τώρα λάμπει μόνον διότι εἶναι στερεὰ.

Θὰ μεταχειρισθῶ πάλιν φλόγα ὡς αὐτὴν ἣν εἶχομεν καὶ ὡς τώρα, καὶ θὰ ἐλευθερώσω τὰ μέρη τοῦ ἀνθρακος. Ἐδῶ ἔχω καφίην, ὕλην ἥτις καιομένη δίδει καπνόν. Δι' αὐτοῦ τοῦ σωλῆτος θὰ στείλωμεν τὰ μέρη ταῦτα τοῦ καπνοῦ ν' ἀπαντήσωσι τὴν φλόγα τοῦ ὑδρογόνου. Θὰ ἴδῃτε ὅτι ἂν ἀνάψωσι καὶ θὰ γίνωσι φωτεινὰ, διότι ἐκ δευτέρου τὰ ἐθερμάνωμεν. Ἴδου, φλογίζονται τὰ μέρη τοῦ ἀνθρακος ἀνάπτουσι πάλιν. Διὰ νὰ διακρίνητε ὅτι εἶναι χωριστὰ ἄτομα, ἀρκεῖ ὀπίσω αὐτῶν νὰ θέσητε φύλλον χαρτίου. Αὐτὰ, εἰσερχόμενα εἰς τὴν φλόγα, ἀνάπτονται ὑπὸ τῆς θερμότητος, καὶ ἀναρθέντα παράγουσι τὴν μεγάλην ταύτην λάμψιν. Ὅταν τὰ μέρη δὲν εἶναι κεχωρισμένα, δὲν λάμπουσι παντελῶς. Ἡ φλῆξ τοῦ γαιάνθρακος εἶναι λαμπρὰ, διότι καὶ ἐξ αὐτοῦ ἐκπέμπονται μέρη ἀνθρακος καθὼς καὶ ἐκ τοῦ κηρίου. Ὅλ' αὐτὰ ἠμποροῦ νὰ τ' ἀλλάξω. Ἴδου φέρ' εἰπεῖν ὠραία φλῆξ ἀερίου. Ἄν εἰς αὐτὴν προσθέσω ἀρκετὸν ἀέρα ὥστε νὰ καύσῃ τὸν ἀνθρακα πρὶν ἀναπτυχθῶσιν αὐτὰ τὰ μέρη, ὁμοίαν λάμψιν δὲν θὰ ἔχω. Πρὸς τοῦτο ἀρκεῖ νὰ θέσω ὑπὲρ τὸ ἀέριον καλύπτραν μεταλλικοῦ ὑφάσματος. Ὅταν ἀνάψω ὑπὲρ τὴν καλύπτραν τὸ ἀέριον, καίει ἄνευ λάμψεως, διότι ἔλαβε πολλὸν ἀέρα πρὶν φθάσῃ ἐκεῖ ὅπου καίει. Ἄν δ' ἀνασηκώσω τὴν καλύπτραν, θὰ ἴδῃτε ὅτι ὑπ' αὐτὴν τίποτε δὲν καίει. Τὸ ἀέριον περιέχει ἀρκετὸν ἀνθρακα ἄλλα καίεται πρὶν ὁ ἀὴρ φθάσῃ καὶ μιχθῇ μετ' αὐτοῦ διὰ τοῦτο ἡ φλῆξ μένει κυανῆ καὶ ὠχρὰ. Ἄν καὶ εἰς αὐτὸ ἐδῶ τὸ λαμπρὸν ἀέριον φυσήσω μετὰ τοσαύτης δυνάμεως, ὥστε νὰ κατακλωθῇ ὅλος αὐτοῦ ὁ ἀνθραξ πρὶν ἢ θερμανθῇ ἰκανῶς καὶ ἀνάψῃ, θὰ μᾶς δώσῃ καὶ αὐτὸ κυανῆν φλόγα. Ὁ μόνος λόγος δι' ὃν δὲν ἔχω λαμπρὰν φλόγα ὅταν φυσῶ εἰς τὸ ἀέριον, εἶναι ὅτι ὁ ἀνθραξ αὐτοῦ, βοηθούμενος ὑπὸ τοῦ ἀέρος,

Ἡ Δανία εἶνε χώρα ποιητικὴ, χώρα παλαιῶν παραδόσεων καὶ δημοτικῶν ἀσμάτων, εἶνε Βενετία τις μεγάλη, ἧς αἱ νῆσοι ἔχουσι δάση ἀντὶ παλατιῶν, καὶ πεδία χρυσιζόντα καὶ λειμῶνας πρασίνοους· εἶνε κῆπος κάλλιτος.

Ἐπὶ μιᾷ τῶν νήσων τούτων ὑφούται ἡ πόλις ἐν ἧ ἐγεννήθη ὁ Ἄνδερσεν, ἡ Ὁδενσέη, τηρήσασα τοῦ Ὁδεν τὴν μνήμην καὶ τὸ ὄνομα. Ἐκεῖ ἐν ἔτει 1805, ἔζων ἐν πενιχρῷ δωματίῳ εἰς νέος καὶ μία νέα ἠγαπῶντο τρυφερῶς. Οὐδὲν ἄλλο περιεῖχε τὸ δωμάτιον παρὰ μίαν κλίνην, ἐν ἀνάκλιτρον, καὶ ὑποδηματοποιῶν σύνεργα. Εἰκόνες ἐκάλυπτον τοὺς τοίχους καὶ ὀλίγα καὶ ταπεινά ῥάφια ὑψηλά που κρεμασμένα ὑπεβάσταζον βιβλία καὶ τετραδία μουσικῆς. Ἦτο εἰκοσιδύο ἐτῶν ὁ νέος ἐργάτης καὶ εἶχε μόνος του κατασκευάσει τὰ ἐπιπλά του καὶ μόνος του ἐκ χονδρῶν σανίδων εἶχε πῆξει τὴν νυμφικὴν παστάδα. Ἐπὶ αὐτῆς ἐγεννήθη τῇ 2 Ἀπριλίου 1805 βρέφος πληρὲς ζωῆς, ἀλλὰ κλαῖον ἡμέραν νύκτα, ὅπερ βαπτισθὲν ἐπεκλήθη Χάνς Χριστιανός. Ἄνδερσεν ἦτο τὸ οἰκογενειακὸν ὄνομα τοῦ νέου ὑποδηματοποιῶ.

Μετὰ ἐβδομήκοντα ἔτη, τῇ 2 Ἀπριλίου 1875 ἡ ἐπέτειος τῶν γενεθλίων τοῦ υἱοῦ τοῦ ὑποδηματοποιῶ ἐωρτάσθη ἐν Δανία ὡς ἡμέρα ἐθνικὴ καὶ χαρμῶσυνος· ὁ Χάνς Χριστιανός Ἄνδερσεν ἦτο μέγας ἀνὴρ. Καὶ τὸ ἐσπέρας τῆς ἡμέρας ἐκείνης, καθ' ἣν ἠγαγκάσθη τόσα νὰ ἴδῃ ὁ γέρον καὶ εἰς τόσα νὰ παρευρεθῇ, ἔπιπτε κατὰκοπος ἐπὶ τοῦ ἀνακλίντρον τοῦ ἀνακράζων· «εἶμαι κατὰκοπος ἀλλ' εὐτυχέστατος!»

Καὶ πῶς ἀπὸ τοσοῦτον εὐτελῶν δρῶμενος ἤρθῃ εἰς τηλικούτον ὕψος; Ὁ πατὴρ τοῦ Ἄνδερσεν ἀν καὶ τεχνίτης εἶχε τινα ἀνάπτυξιν· ἀνεγίνωσκεν εἰς τὸν μικρὸν υἱόν του κωμωδίας ἢ διηγήματα, σφόδρα δ' ἐλυπεῖτο διότι δὲν εἶχε τύχει τῆς δεούτης ἀγωγῆς. Ὀλίγον συναναστρέφετο τοὺς ἀνθρώπους τῆς τάξεώς του καὶ τὴν Κυριακὴν ἐπορεύετο πρὸς περίπατον εἰς τὰ δάση, ἔνθα ἐπὶ ὥρας ἔμεινε σιγῶν. Ἡ δὲ μήτηρ αὐτοῦ δὲν εἶχε γνωρίσει εἰμὴ δυστυχίαν ἐν τῷ βίῳ.

Ὁ μικρὸς Ἄνδερσεν εἶχε πρὸς τούτοις γηραιὴν μάμμην, ἧτις εἶχε τὴν ἐπιστάσιαν τοῦ κήπου τοῦ φρενοκομείου. Πολλάκις τὴν ἐπεσκέπτετο καὶ ἠρέσκετο εἰς τὸ νὰ παρατηρῇ τοὺς τρελλοὺς περιδιαβάζοντας εἰς τὴν αὐλήν, τοὺς ἤκουε περίφοβος ἅμα καὶ περίεργος συνομιλοῦντας καὶ πολλάκις ἐτόλμα νὰ τοὺς παρακολουθῇ ἵνα ἀκούῃ τὸ τέλος τῆς συνομιλίας των. Μετὰ πολλῆς λαμπρότητος διηγεῖται που τὴν ἐντύπωσιν ἦν διὰ παντὸς ἐνεποιεῖ αὐτῷ ἡ ἀνάμνησις τοῦ τρόμου, εἰς τὸν εἶχεν ἐμβάλει τρελλῆς τις γυνή, ὅτε ποτὲ εἶχε παρὰ πολὺ τολμήσει. Ἦτο ἄλλως ὁ Ἄνδερσεν, ὡς πάντες οἱ ἔχοντες λίαν ἀνεπτυγμένον τὸ φανταστικόν, πολὺ ὑποκειμένους εἰς τὸν φόβον. Ποτὲ δὲν ἐτόλμα, ὅτε ἦτο παιδίον, νὰ ἐξέλθῃ μετὰ

τὴν δύσιν τοῦ ἡλίου τῆς οἰκίας του, ἐνόμιζεν ὅτι ἔβλεπε λιτανεῖας γιγάντων εἰς τὰς δένδροστοιχίας. Τὸ ἐσπέρας ἐκάθητο παρὰ τοὺς πόδας τῆς κλίνης του καὶ ἐκεῖ ἐξυπνοῦν ὢν, παρηκολούθει φανταστικὰς εἰκόνας διελανούσας, μεθ' ὧν τάχιστα ἐσχετίζετο τρέμων πάντοτε ὑπὸ φόβου. Ἡ τάσις αὕτη πρὸς τὸν τρόμον τὸν ἐβασάνισε καθ' ὅλον τὸν βίον του. Ἡ Ἰάλλη ἐκείνη, ἣν τόσον ἐντέχνως περιέγραψεν εἰς τὴν *Παρθένον τῶν Παγετώνων*, τὸν κατελάμβανε παραχρῆμα, ἅμα ἀνέβαινεν ἔστω καὶ ἐπὶ ἐλαχίστου ὑψώματος. Φίλος τις αὐτοῦ διηγεῖται ὅτι διάσημος ἦδη γενόμενος ὁ μέγας τῆς Δανίας συγγραφεὺς καὶ ποιητῆς, ὅτε ποτὲ ἠθέλησεν ἐν τῇ Ἑλβετίᾳ νὰ τὸν ἐπισκεφθῇ κατετρόμαξεν ἀκούσας κῦνα ὑλακτοῦντα παρὰ τὴν εἰσοδὸν τῆς οἰκίας καὶ ἀπῆλθεν ἄπρακτος καὶ ἔφυγε μέχρι τῆς Νικαίας. Ὁθεν δύναται τις νὰ εἴπῃ ὅτι δὲν εἶνε πάντοτε ἤρωες οἱ ἐν τοῖς γράμμασι διαλάμποντες· ἄς προσθέσωμεν ὅμως ὅτι εἶνε εὐκολώτερον πρᾶγμα νὰ ἦνέ τις ἤρωος παρὰ νὰ γράφῃ διηγήματα ὡς ὁ Ἄνδερσεν.

Κατὰ τὰ δεκαπέντε πρῶτα ἔτη τῆς παρουσίας ἐκατονταετηρίδος, ὅτε δὲν ὑπῆρχον τὰ ἀτμόπλοια καὶ οἱ σιδηρόδρομοι, ἡ Ὁδενσέη ἦτο ἀκόμη πόλις ἀρχαϊκὴ καὶ ὅλος ἀρχαϊκαὶ ἦσαν καὶ τοῦ μικροῦ Χάνς αἱ τέρφεις. Χαρὰ του ἦτο νὰ ἀπλώνῃ τὴν χρωματιστὴν ποδιὰν τῆς μητρὸς του ἐπὶ δύο πασσάλων ἐνώπιον μικρᾶς φραγκοσταφυλιᾶς, τὴν ὅποιαν εἶχεν αὐτὸς φυτεύσει εἰς τὸν κῆπον, καὶ νὰ θαυμάζῃ τοὺς ζωηροὺς χρωματισμοὺς, οὓς ὁ ἥλιος ἐβρίπτεν ἐπὶ τοῦ φυλλώματος. Ἦτο παιδίον βεβῶδες καὶ ἀλλόκοτον. Συχνάκις ἐπορεύετο ἀφηρημένον μὲ κλειστοὺς τοὺς ὀφθαλμοὺς, ὥστε πολλοὶ τὸ ἐνόμιζον τυφλόν. Κατὰ τὸν χρόνον τοῦ θερτισμοῦ ἔτρεχεν εἰς τοὺς ἀγρούς μετὰ τῆς μητρὸς του διὰ νὰ σταχυολογῇ. Ἡμέραν τινὰ τὸν συίλαβεν ἐκεῖ αὐστηρὸς τις ἐπιστάτης. Ἰνα τὸν ἀποφύγῃ ἤρχισε νὰ τρέχῃ τόσον, ὥστε ἔχασε τὰ ὑποδήματά του καὶ ἐπορεύετο γυμνὸς, καὶ ὅτε ἐκεῖνος τὸν ἔφθασεν ἐν ᾧ ἦδη εἶχεν ὑψωμένην τὴν μαστίγα· «Πῶς τολμάς νὰ μὲ δείρῃς, τῷ λέγει, ἐν ᾧ εἶνε παρὼν ὁ Θεός;» Καὶ ἐκεῖνος συνεκινήθη, τὸν ἠρώτησε νὰ τῷ εἴπῃ τὸ ὄνομά του καὶ τῷ ἔδωκεν ἀργυροῦν νόμισμα.

Ἦτο μικρὸς ἀκόμη ὅτε ἀπώλεσε τὸν πατέρα του. Ὁ καλὸς ὑποδηματοποιὸς ἐγένετο στρατιώτης τοῦ Ναπολέοντος καὶ ἐφαντάζετο ὅτι θὰ κατακτήσῃ τὸν κόσμον, ἀλλὰ δὲν ἠδυνήθη νὰ προβῇ πέραν τοῦ Ὀλσταίν· εἶχε γίνεαι εἰρήνη καὶ ἠναγκάσθη νὰ ἐπανέλθῃ εἰς τὰ ἴδια, φέρων ὅμως μεθ' ἑαυτοῦ τὰ σπέρματα ἀσθενείας, ἧτις τὸν ἤγαγεν εἰς τὸν τάφον.

Ἡ ἀνατροπὴ τοῦ Χάνς δὲν προσχώρει πολὺ. Κατ' ἀρχὰς ἐνόμισεν ὅτι εἶχε μεγάλην κλίσιν πρὸς τὸ θέατρον, καὶ ἐπειδὴ δὲν τῷ ἦτο δυνατὸν

μένη ὑπὸ τὴν γῆν ἔντιμός τις οἰκογένεια· ὁ Κ. Δαυκῆς, ἡ Κ. Δαυκῆ καὶ ἡ κόρη των, ἡ δεσποινὶς Δαυκῆ. Καὶ τὰ τρία ταῦτα πρόσωπα τῆς οἰκογενείας ἦσαν πολὺ φρόνιμα καὶ ἐξετέλουσαν πιστότατα τὰ καθήκοντά των. Ἄς εἰπώμεν δὲ ἀμέσως ὅτι ἡ δεσποινὶς Δαυκῆ εἶχε ἰδιαίτερόν τι θέλγητρον, ἦτο ὑψηλὴ, εἶχεν ὠραῖον ἀνάστημα, δροσερώτατον χρῶμα καὶ ἐφόρει τὸ ὠραιότερον πράσινον περιλαίμιον, τὸ ὁποῖον δύναται τις νὰ φαντασθῆ. Ὅλοι λοιπὸν οἱ γείτονες τὴν περιετρογύριζον καὶ τὴν ἐζήτουν εἰς γάμον. Ἄλλ' ὁ μπαμπᾶς ἐκαμάρωνεν· εἶχεν ὑποσχεθῆ τὴν κόρην του εἰς ἓνα ἀσχημύγερον, κατοικοῦντα ἐκεῖ που πλησίον, ὅσιν τὴν εἶχε ζητήσῃ ὅτε ἦτο ἀκόμη μικρά.

Ἡ καυμένη ἡ Ῥοζέτα (οὕτως ὀνομάζετο ἡ δεσποινὶς Δαυκῆ) τὸ ἤξευρε καὶ ἐλυπεῖτο πολὺ, διότι αὐτὴ ἠγάπα περιπαθῶς ὠραῖόν τινα νέον, τὸν ὁποῖον ἐγνώριζε. Δὲν ἠλιπίζεν ὅμως διὰ τῶν δακρύων τῆς νὰ μαλακύνῃ οὔτε τὴν καρδίαν τοῦ πατρὸς τῆς, οὔτε τὴν τοῦ ἀσχήμου καὶ γέροντος μνηστῆρός τῆς. Ὅσα καὶ ἂν ἔκαμε δὲν ἠδυνήθη νὰ κατορθώσῃ ἄλλο εἰμὴ τὴν ἐπιτάχυσιν τῶν γάμων τῆς μετὰ τοῦ ἀποτροπαίου ἐκείνου ὄντος· ἤδη εἶχον ἀγορασθῆ τὰ δακτυλίδια καὶ εἶχον παραγγελθῆ τὰ γλυκύσματα. Τόσον ἦτο ἐγωϊστὴς ὁ γέρον!

Ἡ Ῥοζέτα ἐκάθητο εἰς μίαν γωνίαν καὶ ἔκλαιε καὶ ὠδύρετο ἀκατάπαυστα, τόσον πολὺ ὥστε κατήνησεν ἰσχνὴ ἰσχνή. Τέλος ἔφθασεν ἡ ὠρισμένη ἡμέρα. Συνήχθησαν οἱ προσκεκλημένοι, παρουσιάσθη δὲ ἡ δεσποινὶς Δαυκῆ ἐστολισμένη μετὰ νυμφικὰ τῆς, ἔχουσα πλησίον τῆς κορδαμένον ὑπὲρ ποτε τὸν γέροντα νυμφίον. Ἄλλὰ καθ' ἣν στιγμὴν ἀκριβῶς ἡ μικρὰ μας ἀπελπισεν πλέον ἠτένιζε συμπαθῶς δι' ἐσχάτην φορὰν εἰς τὸν ἀγαπητόν τῆς μικρὸν φίλον, ἠκούσθη τριγμὸς ὑπὲρ αὐτῶν καὶ πρὸ τοῦ νοήσωσι τί τρέχει ὁ νυμφίος ἔγεινεν ἄφαντος ἀρπασθεὶς ἄνωθεν ἀπὸ τῆς πρασινίζούσης κόμης του. Ὅλοι εὐχαριστήθησαν διότι οὕτως ἠδύνατο πλέον ἡ Ῥοζέτα νὰ νυμφευθῆ κατὰ τὴν ἐπιθυμίαν τῆς. Καὶ ἠξέυρεις, μικρὰ μου Μαρία, τί ἔγεινεν ὁ νυμφίος; Τὸν ἐξερρίζωσεν ὁ μάγειρος, τὸν ἔκοψε μικρὰ μικρὰ κομμάτια τὸν κακὸν γέροντα καὶ . . . εἶνε ἐκεῖνο τὸ δαυκί, τὸ ὁποῖον εὗρες εἰς τὴν σουπᾶν σου, τὸ τόσον ξηρόν».

Ἄν ὄχι πᾶσαν τὴν εὐφυΐαν, τοῦλάχισον τὸ εἶδος τοῦ πνεύματος τοῦ Ἄνδερσεν μᾶς δεῖκνυει ἡ ἀφελῆς, ἡ παιδικὴ αὐτῆ διήγησις. Ἦτο μάγος ὁ Ἄνδερσεν, ἤξευρε νὰ δίδῃ ζωὴν εἰς τὰ πάντα, οὐδὲν ἦτο ξένον εἰς αὐτόν, οὐδὲν ἀδιάφορον. Μόλις εἰσῆρχετο εἰς ἓν δωμάτιον ἤρχιζε νὰ συνομιλῆ ὄχι μόνον μετὰ τοὺς ἀνθρώπους, ἀλλὰ καὶ μετὰ ἄλλα ὄντα, τὰ κατώτερα· ἀντήλλασσε σίχους μετὰ τὸ πτηνόν, ὕπερ ἐκελάδει εἰς τὸ κλωβίον του, καὶ αὐτὴ δὲ ἡ πετώσα μῦτι ἐδίδασκεν αὐτόν πολλὰ πράγματα, τὰ ὁποῖα ἠρέσκετο ἔπειτα νὰ διηγῆ-

ται. Καὶ τὰ παλαιὰ ἐπιπλα ἐνεπιστεύοντο τὰ μυστικά των εἰς τὴν ἀγαθὴν καὶ ἀφελῆ καρδίαν τοῦ Ἄνδερσεν, καὶ τῶν μικρῶν παιδιῶν τὰ παιγνίδια ἐξεμυστηρεύοντο εἰς αὐτόν τὰς περιπετείας των. Μίαν ἡμέραν εἶδεν ἐντὸς ἐνὸς συρταρίου ἓνα σβοῦρον καὶ μίαν σφαῖραν· ἐφαντάσθη ὅτι τὰ δύο αὐτὰ παιγνίδια, προωρισμένα νὰ παρέχῳσι διασκεδάσιν εἰς τὰ αὐτὰ παιδία, ἠδύναντο ν' ἀποτελέσωσι ζεῦγος ἐρωμένων, ἀλλ' ἡ σφαῖρα περιενδεδυμένη μαροκίνον, δὲν ἤθελεν οὔτεν' ἀκούσῃ τὸν κακόμοιρον τὸν σβοῦρον. Τὸν ἐχρωμάτισαν λοιπὸν κίτρινον καὶ κόκκινον, τὸν ἐκόσμησαν μετ' ὠρὰτο κεφαλάκι καὶ μετ' ἐτίλθουσιν μεταλλίνην αἰχμὴν, ἀλλὰ καὶ οὕτως μόλις ἐφαίνετο ἡμερωτέρα ἡ ὑπερήφανος σφαῖρα. «Καὶ τί ἐνόμισες; τῷ λέγει, δὲν ἠξέυρεις ἴσως ὅτι ὁ πατήρ μου καὶ ἡ μήτηρ μου ἦσαν ἐν ζεῦγος ἐμβάδων ἐξ ἀληθινοῦ μαροκίνου καὶ ὅτι ἐγὼ ἡ ἰδία ἔχω εἰς τὸ σῶμα ἐν κομμάτιον ἰσπανικοῦ φελλοῦ;—Καὶ ἐγὼ λοιπὸν; ἀπεκρίθη δακρύων ὁ σβοῦρος, ἐγὼ εἶμαι ἀπὸ καρυδιῶν καὶ μετ' ἐτόρνευσαν χεῖρες δημορχικοῦ παρέρου.—Ἐ; ἀληθινὰ λέγεις; τῷ εἶπεν ἡ σφαῖρα δυσπιστοῦσα.—Ἄν σοῦ λέγω ψεύματα νὰ μὴ δνομάζωμαι πλέον σβοῦρος!—Τὸ βέβαιον εἶνε, ἀπήνησεν ἡ κομφεσομένη ὀλίγον πραῦνθεῖσα, ὅτι εἶνε εὐχάριστος ἡ συναναστροφή σου, ἀλλὰ δὲν ἠμπορῶ νὰ σοῦ εἰπῶ τὸ ναὶ διότι ἔχω δώσει σχεδὸν τὸν λόγον μου, καὶ νὰ ἤξευρες, καυμένε, εἰς τί ὠραῖον σπουργίτην! Ἄχ! Ὅσάκις ὑψόνομαι εἰς τὸν ἀέρα ἐκβάλλει τὴν ὠραίαν μικρὰν κεφαλὴν του ἐκ τῆς φωλεᾶς του καὶ μοὶ λέγει σιγὰ σιγὰ «μετ' ἔλεις;...» ὥστε, βλέπεις, εἶμαι σχεδὸν ἀρῶχωνισμένη, τοῦτο ὅμως δὲν μετ' ἐμποδίζει ἀπὸ τὸ νὰ σοὶ ὑποσχεθῶ ὅτι ποτὲ δὲν θὰ σὲ λησμονήσω». Καὶ οὕτως ἐφεξῆς.

Μίαν ἡμέραν τὴν ἔβριψαν τόσον ὑψηλὰ τὴν σφαῖραν, ὥστε δὲν κατέβη πλέον. Ποῦ ἦτο τάχα; Ὁ σβοῦρος μόνος τὸ ἤξευρεν· ἦτο εἰς τὴν φωλεάν τοῦ σπουργίτου. Φεῦ! μετὰ καιρὸν τὴν συνήνησεν ἄλλοι, ἀλλὰ παλαιωμένην, ἐλεεινὴν, χαλασμένην, μουχλιασμένην ἀπὸ τὴν βροχὴν· πέντε ἔτη εἶχε μείνει εἰς μίαν ὑδρορροήν. Τὸν σβοῦρον κατὰ τὸ διάστημα τοῦτο τὸν εἶχον χρυσώσῃ καὶ δὲν κατεδέχετο πλέον ν' ἀναγνωρίσῃ τὴν παλαιὰν φίλην του!

Ἄλλὰ τὴν φύσιν πρὸ πάντων καλῶς γινώσκει ὁ Ἄνδερσεν, τὴν φύσιν ἀπλῆν, οἷαν αὐτὴν ἔπλασεν ὁ Πανάγαθος. Εἰς τοὺς ἀγροὺς ἐδιδάχθη πολὺ πλειότερα πράγματα ἢ εἰς τὰς πόλεις καὶ εἰς τὰ σχολεῖα. Ἰδοὺ πῶς ἀρχεται ἐν ἐκ τῶν διηγημάτων του·

«Τὸ φύλλον τῆς ἀπαρίνης (κολητσίδα) εἶνε βεβαίωτατα τὸ μέγιστον, τὸ μεγαλοπρεπέστατον πάντων ὅσα παράγει τὸ πλῆθος τῶν φυτῶν τῆς ἡμετέρας χώρας. Ἦδύνατο νὰ χρησιμεύσῃ ὡς ποδιά· ἂν ἐν καιρῷ βροχῆς καλυφθῆς δι' αὐτοῦ, θὰ ἔχῃς ἄριστον ἀλεξιβρόχιον· τόσον εἶνε

Κάρολον, διέτρεξε μετ' αὐτῶν τὴν Γερμανίαν, τὴν Ἰσπανίαν, τὴν Ἰταλίαν, τὴν Ἑλλάδα, τὴν Ἀνατολήν, ἔκαμε μυρίας παρεκβάσεις, ἔφερε τὸν λόγον ἐπὶ τῆς γαλλικῆς στιχουργίας... ὠμίλησεν ἐπὶ δύο ὥρας τέλος πάντων καὶ εἰς διαφόρους γλώσσας, ἃς διεσπάραττεν ἀνηλεῶς. Ἀλλὰ τὸν ἐνόουν θαυμασιῶς. Ὁ τόνος τῆς φωνῆς του, αἱ χειρονομίαι, ἡ νευρικὴ ταραχὴ ὑφ' ἧς κατείχετο, ἐξέφραζον ἄριστα τὰ νοήματά του. Καὶ θλίβων ἔπειτα τὴν χεῖρά μου μ' εὐχαρίστησε διότι τῷ εἶχα σώσει, ὡς ἔλεγε, τὴν ζωὴν. Τοιοῦτος πάντοτε ἐνθουσιασμὸς κατελάμβανε τὴν ἀγαθὴν του ψυχὴν. Διότι ἦτο κατ' ἐξοχὴν ἀγαθὸς ὁ Ἄνδερσεν καὶ οὐδεὶς ποτε τὸν ἤκουσε νὰ κακολογῇ ὅθεν καὶ πάντας εἶχε φίλους. Ἄγνωστα κοράσια καθ' ἐκάστην τῶ ἔγραφον ἐπιστολάς καὶ τὸν εὐχαρίστησαν διὰ τὰ διηγήματα, τὰ ὁποῖα συνέγραφε. Ἦτο δὲ πρὸς τοῦτοις καὶ εὐσεβέστατος ἄν καὶ εἶχεν ἀμφιβολίας τινὰς περὶ τινὰ ζητήματα τῆς θεολογίας. Περὶ τὴν ὥραν τὴν ἐσχάτην, εὐρισκόμενος ἐπὶ τῆς κλίνης τοῦ θανάτου προσεκάλεσε παρ' αὐτῷ καθηγητὴν τινὰ τῆς θεολογίας καὶ τῷ ἐξέφρασε τὰς ἀμφιβολίας του ἐρωτῶν αὐτὸν ἂν καὶ οὕτως ἠδύνατο νὰ σωθῇ. Ὁ καθηγητὴς τὸν διεβεβαίωσεν ὅσον ἠδύνατο, προσθεὶς ὅτι δὲν σώζει μόνον ἡ πίστις, ἀλλὰ καὶ ἡ εὐκρίνεια. «Μ' ἐλάφρυνες ἀπὸ μεγάλου βάρους», τῷ εἶπεν ὁ Ἄνδερσεν καὶ ἐκοιμήθη τὸ ὕστατον.

Ἀπέθανε τῆ 4 Αὐγούστου 1875 ἐκ νοσήματος τοῦ ἥπατος εἰς τὴν ἐξοχικὴν οἰκίαν φίλου τινος, ὅστις πολὺ τὸν περιποιήθη κατὰ τὰς ἐσχάτας του ἡμέρας.

Δὲν θὰ περιγράψω τὴν κηδείαν του· λέγω μόνον ὅτι ὁ θάνατός του ἐνομήσθη κοινὸν πένθος. Οἱ Δανοὶ πάντες, ἀπὸ τοῦ βασιλέως μέχρι τῶν τέκνων τοῦ ἐπαίτου, ἀνήρησαν σφάραγους ἀνθέων περὶ τὸ φέρετρον τοῦ πολυκλαύστου νεκροῦ. Καὶ τότε ἐγνώσθη ὅτι ἀλήθειαν ἔλεγεν ὅταν ἔλεγε μετὰ τύσης χαρᾶς καὶ ἀφελείας: «Ὅλοι μὲ ἀγαποῦν.

Σ. Κ. Σ.

ΤΟ ἌΛΑΣ

Ἐρανίσμα ὑλᾶ **

Δὲν φαντάζονται ἴσως ἐπακριβῶς οἱ ἡμέτεροι ἀναγνώσται ὅποιον σπουδαῖον μέρος κατέχει καθ' ὅλου ἐν τῇ ἡμετέρᾳ διατροφῇ τὸ ἄλας. Τὸ ἄλας, λέγουσιν ἴσως τινὲς, εἶνε ἐν ἄρτυμα ὅπως τόσα ἄλλα, ὅπως τὸ πεπερὶ π. χ., τοῦ ὁποίου ἡ μᾶλλον ἢ ἥττον εὐάρεστον γεῦσις καθίστα τὰ φαγητὰ νοστιμώτερα καὶ οὐδὲν πλέον ἢ ἡ χρῆσις αὐτοῦ εἶνε μᾶλλον πολυτέλεια παρὰ ἀπολύτου ἀνάγκης ἀπαιτήσις.

Καὶ ὅμως, εἶνε ἀποδεδειγμένον ὅτι τὸ ἄλας εἶνε ἀπολύτως ἀπαραίτητον εἰς τὸν ἄνθρωπον καὶ τόσον ἀπαραίτητον ἴσως, ὅσον ὁ ἀήρ ἢ τὸ ὕδωρ, διότι ἂν θελήσῃ τις νὰ τραφῇ διὰ φαγη-

τῶν παντάπασιν ἐστερημένων ἄλατος ἐπὶ πολὺ χρόνον, θὰ ἀδυνατίζη βαθμηδὸν καὶ τέλος θὰ ποθάνη.¹

Δὲν ὠρίσθη μὲν εἰσέτι καθαρῶς τίνι τρόπῳ ἐπιδορᾷ τὸ ἄλας ἐπὶ τοῦ ἡμετέρου ὀργανισμοῦ ἀπεδείχθη ὅμως ὅτι εἶνε ἀδύνατον ἄνευ αὐτοῦ νὰ ζήσωμεν.

Ταῦτα τοῦ ἄλατος τὰ προσόντα ἐγνώσθησαν ἀπὸ τῶν παναρχαίων χρόνων καὶ ὑπὸ πάντων τῶν λαῶν τῆς γῆς, διὰ τοῦτο καὶ τὸ ἄλας ἐθεωρήθη ἀνεκὰθεν ὡς τι πρᾶγμα πολλῆς τιμῆς ἄξιον. Παρὰ τοῖς ἀρχαίοις ὡς καὶ σήμερον παρ' ἡμῖν καὶ τοῖς λοιποῖς λαοῖς τῆς Ἀνατολῆς, τὸ ἄλας ἐθεωρήθη ὡς σύμβολον τῆς φιλοξενίας. «Ἐφάγαμεν μαζὶ ψωμί καὶ ἄλατι», λέγει καὶ τὸ κοινὸν λόγιον.

Εἰς τὰς χώρας, ἐνθα εἶνε σπάνιον τὸ ἄλας, μεταχειρίζονται αὐτὸ ὡς νόμισμα· ἐκ τοῦτου δύνανται τις νὰ εἰκάσῃ περὶ τῆς ἀποδιδόμενης αὐτῷ ἀξίας. Εἰς τινὰ μέρη τοῦ Σουδάν λ. χ. αἱ συναλλαγαὶ γίνονται διὰ τεμαχίων ἄλατος. Ἄλλ' ἡ θεία Πρόνοια, ἡ περὶ παντὸς ὅ,τι ἀναγκαῖοι εἰς τὸν ἄνθρωπον πατρικῶς μεριμνῶσα, πανσόφως ἐγκατέσπειρε τόσον ἀφθόνως ἐπὶ τῆς ἐπιφανείας τῆς γῆς τὸ πολυτίμον τοῦτο προῖον καὶ ὀλίγισται εἶνε αἱ χῶραι αἱ στερούμεναι αὐτοῦ. Καὶ πρῶτον μὲν ἡ θάλασσα ἐγκλείει ἐν ἑαυτῇ ἀνεξάντλητον προμήθειαν, ἔπειτα αἱ πηγαὶ καὶ αἱ λίμναι αἱ ἄλμυραι, αἱ συχνὰ ἀπαντῶμεναι εἰς τὰ μέρη τὰ πολὺ ἀπέχοντα τῆς θαλάσσης, τέλος ὑπὸ τὴν γῆν εὐρίσκομεν ἄπειρα κοιτάσματα ὄρυκτοῦ ἄλατος. Ἐπειδὴ παρ' ἡμῖν ἀποκλειστικῶς θαλάσσιον ἄλας καταναλίσκεται, πρέπει νὰ ἐξετάσωμεν διὰ βραχέων πῶς τοῦτο ἐξάγεται ἐκ τῶν θαλασσιῶν ὑδάτων.

Τὸ ἄλας εὐρίσκεται ἐν τῷ ὕδατι διαλελυμένον, ἐξάγεται δὲ διὰ τῆς ἐξατμίσεως. Πρέπει λοιπὸν ἡ ἐξάτμισις αὕτη νὰ γείνη κατὰ τρόπον ὅσον ἐνδέχεται οἰκονομικῶν καὶ τοῦτο γίνεται εἰς τὰς ἀλυκάς.

Ἀλλὰ πρὶν ἢ ὀμιλήσωμεν περὶ τοῦ τρόπου καθ' ὃν ἐξάγεται τὸ ἄλας, καλὸν νομίζομεν νὰ παρενείρωμεν ἐνταῦθα τὰ περὶ τῶν ἀλυκῶν καθ' ὅλου παρ' ἡμῖν, ἐρανιζόμενοι ταῦτα ἐν ὀλίγοις ἐκ τῶν παρὰ τοῦ κ. Γ. Λοιδωρῆ, εἰσηγητοῦ ἐν τῷ παρὰ τῷ Ὑπουργεῖῳ τῶν Οἰκονομικῶν τμηματικῶν Μεταλλείων, κατὰ τὸ παρελθὸν ἔτος ἐκδοθεῖσάν Στατιστικῶν πληροφοριῶν περὶ τῶν ἐξορυσσομένων ὄρυκτων καὶ μεταλλευμάτων ἐν Ἑλ-

1. «Τὸ ἄλας, λέγει ὁ ἱατρὸς Τριπέ, εἶνε τὸ κάλλιστον ἄρτυμα.»

Ἄλλως τε εἰς τὰς φυλακὰς παρετηρήθη ὅποια ἀποτελέσματα δύναται νὰ ἐπιφέρῃ ἡ στέρησις τοῦ ἄλατος. Φυλακισμένος τις ἐπὶ δύο μῆνας στερηθεὶς ἄλατος ἐφθέριασε. Μία δ' ἐκ τῶν αἰτιῶν αἵτινες ἠνάγκασαν τοὺς πολιορκουμένους ἐν Μίτσο κατὰ τὸ 1870 νὰ παραδοθῶσιν ἦτο καὶ ἡ στέρησις τοῦ ἄλατος, οὗ τινος μία λίτρα ἔφθασε κατὰ τὰς ἡμέρας τῆς πολιορκίας ἀπὸ 90 λεπτὰ εἰς 18 φράγκα.